

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
31 травня 2024 року

**Одеса
ОДУВС
2024**

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ, НАУКИ ТА СПОРТУ
МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
31 травня 2024 року

**ОДЕСА
2024**

УДК 342.7:341.3:364(477)

Оргкомітет конференції

Голова:

Швец Д.В., ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України

Заступник голови:

Корнієнко М.В., проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Члени оргкомітету:

Пишна А.Г., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Томіна В.Ю., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Марченко О.А., т.в.о. завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики, кандидат юридичних наук;

Лісниченко Д.В., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, кандидат юридичних наук, доцент;

Янковий М.О., професор кафедри кримінального процесу та криміналістики, кандидат юридичних наук, доцент;

Матієнко Т.В., професор кафедри психології та педагогіки, кандидат юридичних наук, доцент;

Прудка Л.М., доцент кафедри психології та педагогіки, кандидат психологічних наук;

Пасько О.М., професор кафедри психології та педагогіки, кандидат юридичних наук, доцент.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Захист прав дитини в умовах військової агресії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 31 травня 2024 р.). – Одеса : ОДУВС, 2024 – 162 с.

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні учасники міжнародної науково-практичної конференції «Захист прав дитини в умовах військової агресії»!

Приємно вітати вас із відкриттям конференції, яка проводиться напередодні Дня захисту дітей, національного свята, покликаного привернути увагу громадськості до проблем дітей. Особливо важливим є звертання уваги на забезпечення захисту дітей в умовах воєнного стану.

В цьому році питання захисту прав дітей розглядаються більш багатоаспектно та в об'єднанні організаторів: Департаменту освіти, науки та спорту Міністерства внутрішніх справ (Україна), Одеського державного університету внутрішніх справ (м. Одеса, Україна), Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Харків, України), Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна), Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів, Україна.) Така потужна кількість організаторів заходу є свідченням того, що діти - це вразлива категорія громадян, яка потребує особливої уваги як з боку держави, так і з боку громадськості.

Динаміка процесів забезпечення захисту прав дитини, які відбуваються у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні та жорстоким поведінням країни агресора, призводить до того, що діти стають жертвами та свідками воєнних злочинів, потерпають, як фізично, так і психічно. Тому важливо звертати увагу на необхідність забезпечення психологічного, соціального, юридичного супроводу в аспекті пріоритетного забезпечення прав дітей та збереження дитячого ментального здоров'я в умовах війни. Оскільки діти – це наша майбутня нація, яка повинна бути фізично та психічно здоровою!

Саме тому ми запросили до участі в роботі Конференції як визнаних науковців-теоретиків в різних галузях наук, так і практиків, а також аспірантів, здобувачів вищої освіти, які активно займаються науковими дослідженнями у сфері захисту прав дітей.

Сподіваюся, що сьогоднішня Конференція сприятиме розвитку, формуванню та вдосконаленню наукової думки, виробленню нових концептуальних підходів та практичного досвіду роботи щодо захисту прав дітей у новітніх проявах розвитку нашої державності, досвіду життя в умовах воєнного стану та забезпечення

пріоритету дітей як особливої категорії українців, які потребують важливості реалізації їх прав та захисту, особливо в умовах війни.

Всіх учасників нашої Конференції запрошуюю до плідного, конструктивного діалогу з питань впровадження сучасних наукових поглядів та підходів у сфері забезпечення захисту прав дітей в умовах військової агресії. Бажаю всім плідної співпраці, розширення наукових поглядів, нових ідей, визначення спільних шляхів до подальшої реалізації прав дітей та супроводження даної категорії громадян на усіх етапах становлення та розвитку.

Бажаю всім учасникам приємної та результативної науково-практичної комунікації на нашому заході, творчих вам успіхів, здоров'я, миру і Перемоги!

*Дмитро ШВЕЦЬ,
Ректор Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України*

Похілько Д.С.

провідний науковий співробітник навчально-наукової
лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного
центру

Національного університету цивільного захисту України
кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
м. Харків, Україна

ФАКТОРИ НЕБЕЗПЕКИ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Питання збереження суверенності нашої держави сьогодні стоїть на першому місці. Тисячі, а може вже і мільйони українців встали на захист територіальної цілісності. Вже 10 років поспіль український народ бореться за своє спокійне мирне життя. Останні 2 роки життя українців зранку починається і ввечері завершується мониторингом новин з лінії фронту. Всі сили та засоби спрямовані на боротьбу з ворогом, і, можна сказати, що в деяких питаннях населення забуває про актуальні існуючі проблеми.

Однією з таких проблем є питання безпеки. Звісно, можна казати, що небезпека є лише на прифронтових територіях, які активно обстрілюються державою агресором. Але насправді це не так. Зовсім не так. Не слід забувати про існуючу потенційну небезпеку на всій території країни: про можливі ракетні обстріли, про терористичні акти, про можливі нові вторгнення з сусідньої Білорусі, про загрозливі дії колабораціоністів тощо. Все це, хоч і на несвідомому рівні, порушує базове уявлення про світ: про його безпечність.

Вперше науковці помітили зміни у військових після участі в бойових діях ще в XVIII-XIX столітті. Так з'явилися поняття «ностальгія», «виснаження в бою», «втома солдата» тощо [1]. Трішки пізніше в XX століття з'явилося поняття ПТСР, яке також в своїй основі обов'язково має досвід проживання складної життєвої ситуації людиною.

Після трагедії 11 вересня 2001 року психологами та психіатрами був описаний ще один феномен, який в подальшому отримав назву «травма свідка» [4]. Цей феномен полягає в тому, що порушення психіки може відбутися не лише при безпосередній участі людини в надзвичайній чи складній життєвій ситуації, а й при пасивній участі, при спостереженні за потоком подій.

В сучасній психологічній науці, в роботах О.В. Тімченка, Н.В. Оніщенко, Л.М. Карамушки та інших в класифікації

постраждалих серед населення в надзвичайній ситуації представлена така категорія, як «Свідки» [2; 3; 5]. Так, екстремальні та кризові психологи ДСНС, працюючи з постраждалими в зоні надзвичайної ситуації, завжди приділяють увагу свідкам трагедії. Такі дії допомагають значно знизити травматичний вплив надзвичайної ситуації на населення в цілому, адже знижує ймовірність опосередкованої травматизації.

Метою статті є висвітлення питання безпеки дитини під час війни.

В умовах сьогодення питання безпеки в Україні набуло трішки іншого значення. Зазвичай небезпечні фактори поділяють на: побутові, природні, техногенні, соціальні та політичні. Загалом людина в процес свого життя швидко пристосовується до існуючих на даній території побутових, природніх, соціальних та техногенних факторів безпеки. В процесі свого розвитку вона опановує знаннями та навичками для збереження свого життя та здоров'я.

В Україні останні 10 років йде війна – це політичний фактор безпеки. Можна сказати, що на відміну усіх інших небезпечних факторів, які існують на території України, він є найбільш непрогнозованим. Не можливо прорахувати де і коли буде максимальна небезпека від зброї держави терориста.

Можна сказати, що небезпека є завжди і всюди.

Діти є однією з найвразливіших категорій населення до впливу усіх небезпечних факторів. Це саме тому, що по-перше, вони не мають достатнього життєвого досвіду, знань та навичок певної безпечної поведінки; по-друге, діти не можуть спрогнозувати можливість виникнення небезпечних факторів в тій чи іншій ситуації; по-третє, прорахувати наперед алгоритм дій тощо.

Можна виділити наступні небезпечні фактори війни які сьогодні торкнулися українських дітей:

- Фізичні (загроза обстрілів, загроза від різних вибухонебезпечних предметів, окупації тощо);
- Соціально-побутові (зміна звичного ритму життя, неможливість відвідувати навчальні заклади, переїзд, зміна житла, зміна соціального оточення тощо);
- Психологічні (втрата друзів, рідних, близьких, батьків, картинки загиблих чи травмованих в наслідок обстрілів тощо).

Всі ці фактори постійної безпеки наносять свій руйнівний вплив на психіку дитини, завдаючи шкоди її розвитку та формуванню. Так, серед основних наслідків негативного впливу постійної безпеки на психіку дитини можна виділити: сповільнення

психічного розвитку дитини; погіршення функціонування вищих психічних функцій; розлади адаптації; порушення комунікативних навичок; зниження пізнавального інтересу тощо.

І найголовніше, що змінює постійний вплив небезпечних факторів війни на психіку людини, а особливо дитини, це те що втрачається базове уявлення довіри до світу в особистості. Замість пізнання оточуючого світу, активності та ініціативності, в дитини формуються зовсім інші стратегії поведінки – виживання (постійний моніторинг джерел небезпеки, захисна поведінка, завмирання тощо).

Як підсумок можемо сказати, що на сьогодні в Україні не існує безпечної місця. Вся територія країни є потенційно небезпечною через війну. Кожен фактор небезпеки є травматичним для дитячої психіки, і кожен матиме свій вплив на подальше психічне здоров'я українських дітей. Точно можна сказати, що такими як раніше ми вже ніколи не будемо.

Література:

1. David J. Morris. The Evil Hours: A Biography of Post-Traumatic Stress Disorder. Boston, 2016. 352 p.
2. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
3. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / Н.В. Оніщенко. Х.: Право, 2014. 584 с.
4. Колдомасов А. Як теракти 11 вересня назавжди змінили США. Електроний ресурс. URL: <https://adastra.org.ua/blog/yak-terakti-11-veresnya-nazavzhdi-zminili-ssha>. (дата звернення 22.05.2024).
5. Кризова психологія: Навч. Посіб.: 2-е вид. / За заг.ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2013. 380 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВОЄННИХ ДІЙ

Прудка Л.М.

професор кафедри психології та педагогіки
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат психологічних наук

У зв'язку із широкомасштабним військовим вторгненням Росії на територію України, велика кількість дітей стали жертвами воєнних злочинів. Ім була нанесена як фізична шкода, так й психологічна. Ці

Марченко О.А. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА ДИТИНИ-ЖЕРТВИ НЕЗАКОННОЇ ДЕПОРТАЦІЇ АБО ПРИМУСОВОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ В ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ	89
Matiienko T.V. SOME PSYCHOLOGICAL AND CRIMINAL ASPECTS OF INTERVIEWING CHILDREN UNDER MILITARY AGGRESSION	93
Миронюк Р. В. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї	96
Нестерцова-Собакарь О. ДО ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	101
Нікітіна-Дудікова Г.Ю. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPOPУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДІТЕЙ	105
Нороха С. В. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА	109
Овсяннікова Я.О. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ПСИХОТРАВМУЮЧУ ПОДІЮ	112
Пасько О.М., Гончарук І.М. ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ЯК ЗАПОРУКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я	114
Пишна А.Г., Вдовиченко О.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	118
Похілько Д.С. ФАКТОРИ НЕБЕЗПЕКИ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	122
Прудка Л.М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВОЄННИХ ДІЙ	124

Наукове видання

**ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.**

**МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції**

м. Одеса, 31 травня 2024 року

Підп. до друку 30.05.2024. Формат 60x84/16.

Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум.-друк.арк 9,42. Обл.-вид. арк. 8,73.

Надруковано з готового оригінал-макета.

Редакційно-видавничий відділ

Одеського державного університету внутрішніх справ

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП №3507 від 25.06.2009